

[ιε'.¹⁰³] Ἡ διάταξις κελεύει, ὅταν ὁ σπερ ών περὶ χρέοντος ὀργαγή [προσπορίζεται ἡμῖν, διε τὸ νόματι] [ἡμῶν] δαν[είσει τὶς ἢ τὸ μῆ κεχρεωστημ]ένον [καταβάλῃ καὶ δεκτὸν [ἡγησθ]αι[εἰδα, οὖθ]εω καὶ [εἰ ἐνέχουσα] λάβῃ τὶς ἐπ' ὄντοματι ἡμῶν δανείσας, προσπορίζεσθαι ἡμῖν τὴν ὑποθηκαρίαν ὀργαγήν καὶ μὴ περιμένειν τὴν ἀπὸ τοῦ δανείσαντος [ἐφ'] ἡμᾶς ἐκχώρησιν τῶν ἐνεχόντων.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΙΖ' ΒΙΒΛΙΟΥ.¹⁰⁴)

XV. Constitutio iubet, ut, quemadmodum L. 2.
C. IV. 27. dictio nobis acquiritur, si quis nomine nostro pecuniam mutuam dederit aut indebitum solverit idque ratum habuerimus, ita etsi quis pignora acceperit nomine nostro pecunia mutua data, nobis acquiri hypothecariam actionem neque exspectari cessionem pignorum ab eo, qui mutuum dedit, nobis faciendam.

FINIS LIBRI XVI.

TΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

BIBLION ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

BASILICORUM LIBER XVII.

TITULOS Λ'.

Περὶ διοικήσεως πραγμάτων^{1).}

α'. Τὸ παρὸν ἔδικτον ἐπενοήθη, ὅταν μὴ τῶν ἀπόντων ὡς ἀδιεκδικήτων τὰ πράγματα νέμονται ἢ πράσκωνται ἢ ποιητὴ βεβαιοῦνται κατ' αὐτῶν ἢ τὰ πράγματα αὐτῶν ἀδίκιας ἀπολλύονται.

β'. Εἰ καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου τὰ πράγματα αὐτοῦ διώκησε τις, ἀρμόζει ἐκατέρωθεν ἢ ὀργαγή, καὶ δὲ διοικήσας χρησίμως ἀπαιτεῖ, δοσα ἐδαπάνησεν ἢ μέλλει τισὶ διδόναι· δίδωσι δὲ, δοσα ἐκ τῶν πραγμάτων ἔσχεν ἢ μὴ κατὰ τὸ δέον διώκησεν.

‘Ο²⁾ δοθεὶς παρὰ τοῦ δικαστοῦ ἐκβιβαστῆς ἐὰν δόλον περὶ πράγματος ποιήσῃ, ἐνέχεται μοι.

ἔὰν^{a)} ἐκβιβαστῆς ἂτοι ταξεντῆς κελεύει τοῦ ὄχοντος δομο^{..b)} πράγματα πωλήσης τινὸς ἢ διοικήσης, κατέχεται μὲν τῇ γεγονόσιν γετόσιν καὶ δὲ τῇ ἀνάγκῃ γαρ ἀληθοῦς ἢ ὑπονοούμενή διοικήσης κατέχεται ταύτη τῇ ὀργαγῇ, ὡς μανθάνεις ἐποιατῶν· κατέχεται οὖν ὡς εἴρηται καὶ δὲ ἐκβιβαστῆς τῇ γεγονόσιν γετόνομον, δόλον δὲ ἀπαιτεῖται παρὸ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων ταῦτη τῇ ὀργαγῇ ἐταχόμενος. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ δὲ γεγονότος αὐτὸς ἀπὸ δόλου μόνον κατέχεται, καθά φησι λαβεών, ἔως γαρ ἀπόντος τινὸς ἡμελὸν οἱ διαιτοῦνται πέμπεονται εἰς νομῆν τῶν ἐκείνου πραγμάτων καὶ ταῦτα πιπτάσκεν, ἐφ' γον δὲ τις^{c)} φίλον ποιῶν ἐνεβαλει^{d)} ἐντον τῇ διοικήσῃ, καὶ ἐπηγειρεῖται τῇ ὀπειλουμένῃ νομῆν ἢ διάποσιν, ἐπιτερόμενος δὲ δεσπότης ἔχει τῇ γεγονόσιν γετόσιν κατὰ τὸν διοικήσαντος δόλον μόνον ἀπαιτῶν αὐτὸν· οὔτε γαρ ἔθει τον τοσαντα εὐεργετήσαντα καὶ ἀπὸ ὄφθυμιας κατέχεσθαι.

TITULUS I.

De negotiis gestis.

[Dig. lib. III tit. 5.]

I. Hoc edictum inventum est, ne absentium velut L. I.
D. III. 5. indefensorum res possideantur aut vendantur neve poena adversus eos committatur vel iniuria res suas amittant.

II. Si quis vel ignorante domino res eius gesserit, ultro citroque competit actio. Et is quidem, qui utiliter gessit, quicquid vel impendit vel adhue quibusdam datus est, repetit: reddit autem, quicquid ex his negotiis habuit vel non ut oportuit gessit.

Exsecutor a iudice datus, si dolum in re admisit, mihi tenetur. L. 3. §. 8.
D. eod.

I. [Steph. index l. 3 §. 8. 9 D. III. 5]. Si exsecutor sive officialis iussu praesidis res alicuius vendiderit vel administraverit, tenetur quidem negotiorum gestorum actione; nam et qui coactus re vera vel opinione necessitatis negotia gessit, hac actione tenetur, ut infra disces; tenetur igitur ut dictum est etiam exsecutor negotiorum gestorum actione, sed dolum [duntaxat] praestat, si a domino negotiorum hac actione conveniat. Interdum etiam ipse negotiorum gestor ob dolum solum tenetur, sicuti Labeo dicit. Nam si absente aliquo res eo perverterit, ut creditores in possessionem bonorum eius mitterentur eaque distracturi essent, quidam vero affectione ductus negotiis se immiscuerit et missionem venditionemque imminentem inhibuerit, dominus redux negotiorum gestorum actionem adversus gestorem habet, sed ob dolum solummodo eum convenit: neque enim ob culpam quoque eum teneri aequum est, qui tantopere illi beneficit.

103) Hoc caput tamquam ultimum excitatur etiam in schol. 20. apud Heimb. to. II p. 600. Heimbachii diligentiam effugerat.

104) Expl. fol. 158. 159.

a) Inc. fol. 96. 91.

1) Initium huius tit. usque ad l. 6 §. 9 deest apu Fabrot. ob lacunam in Cod. reg. Paris. gr. 1352, quo usus est. Cap. 1 et 2 supplevit Heimb. ex Syn. p. 103.

2) Inc. fol. 96. 91.

b) Forte δημοσια, vel δοθεῖς.

L. 3. §. 9. Ἐὰν διὰ τὸ μὴ πραθῆναι τὰ πράγματά μον
D. III. 5. ἐνέβαλες σαντὸν, δόλον μόνον χρεωστεῖς.

§. 10. Οὐ μόνος ὁ ἔκουσίνως ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξ ἀνάγκης ἢ
ἐν ὑπονοῇ ἀνάγκης ἀλλότρια πράγματα διοικῶν ὑπό-
κειται τῇ περὶ διοικήσεως ἀγωγῇ.

§. 11. Ἐὰν προθεμένῳ μοι διοικῆσαι τὰ πράγματα
πέτρον ἐνετείλω μοι τοῦτο πράξαι ἢ ἐνηγγυήσω, καὶ
σὺ καὶ πέιρος ὑπόκεισθε³⁾ μοι.

L. 4. δ'. IDEM. Καὶ σὺ ἔχεις κατὰ τὸν πέτρον τὴν
D. eod. περὶ διοικήσεως ἀγωγῆς, εἰ μὴ ἡδα ψυχῇ δωρούμενῃ
ἐνεγγυήσω.

L. 5. pr. Εἴ⁴⁾ δὲ ὑπέλαβον ἐνταλθῆναι παρὰ σοῦ διοι-
D. eod. κῆσαι, ἢ μὲν τοῦ μανδάτου ἀγωγὴ ἀφεῖ, ἀρμόζει
δέ ἡ κατὰ τῶν διοικητῶν ἀγωγή.

pr. §. 1. Τὸ αὐτὸν ἐὰν ἐνηγγυησάμην ὑπὲρ σου νομίζων
ἐντελασθαί σε· εἰ δὲ διοικήσω τὰ σὺ νομίζων αὐτὰ
ἔιναι πέτρον, σὺ μόνος ἐνέχῃ μοι.

τὴν δε δύλο δέδοικε βι.^{c)} καὶ τι. β' διγ. ν'. ἀνάγν. τοῦ τι.
διγ. οδ̄ καὶ βι. ἵ τι. β' διγ. μθ̄.

οὐ μόνον ὁ ἔκοπτει καὶ ὁ προαιρέσεως διοικήσεως πράγματά
τυπος κατέχεται τῇ γεγονότου γεστόρουμ, ἀλλὰ καὶ τις ἐξ
ἀνάγκης διώκεσι, ὡς ἐνβιβιστής, ἢ ἐξ ὑπονοούμενης ἀνάγκης,
(τυχόν ὁ ἐνβιβιστής ἐπιπαρεῖς διοικῆσαι τὰ πράγματα τιτίου
π.....τα μεν.....νν.....) κατέχεται οὐγῇ τῇ γεγονότουμ
εἰδὲ καὶ νομίσως τὶς ἐκατὸν ἐντελθαί παρὸ τιτίου διοικῆσαι
αὐτὸν τὰ πράγματα ἐξ ἀνάγκης τοῦ ὑπονοούμενον μανδάτου
διώκεσι, ἔχει καὶ αὐτὸν τὴν γεγονότου γεστόρουμ, ὡς τὸ
ε' διγ. φησὶν ἀναγκαῖον. ἀνάγν. καὶ τὸ κέ' εἰδώκεις γαγ
ἔπεισε καὶ ἄλλον θεματισμὸν.

τοῦ αὐτοῦ. ὡς ἐπὶ τῶν κηδεμόνων, ἔνθα οὐτιλα γε-
γονότουμ γεστόρουμ ἀρμέζει, ἢ τοῦ κληρονόμου τὸ πάντα κατα-
βάλλοντος εἰς τὸ λαβεῖν τὸ ἐνέχυρον· ἀλλως γάρ οὐκ ἥδυντο·
ὡς βι. ἵ τι. β' διγ. μη̄ καὶ βι. ἵγ' τι. ζ διγ. η καὶ βι. β' τοῦ
καθ. τι. η̄ δια. γ.

ἔτοιμως ἔκοπτει μοι διοικῆσαι τὰ τιτίου πράγματα ἐνετείλω
σὺ διοικῆσαι. Σήπος τούτων παρὰ τῷ μαρκεῖν γεγένηται, εἰ
δύναμαι καὶ τῇ γεγονότου γεστόρουμ μελλον δέ^{d)}
καὶ ἐντελθαί παρὸ τῷ τιτίου διοικῆσαι πράγματα· καὶ ἐνταῦθα
γεγῇ φησὶ μαρκεῖλος καὶ^{f'} ἐτέρουν εἶναι διαγωγὴ, τοντέστι
δύνασθαι με κατὰ τιτίου τὴν γεγονότου γεστόρουμ καὶ
κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ τὴν ἀπὸ τῆς ἐγγύης ἐξιπούλατον κακῶν
ἀγωγῆς. εκείνῳ δὲ ἀξιοῦ ἐστὶ ξητρεως, εἰ δύναται δὲ ἐγγυη-
τῆς^{e)} ἔχειν τινὰ ἀγωγὴν κατὰ τιτίου, καὶ φησιν δὲ οὐλιανὸς
δύνασθαι αὐτὸν τὴν γεγονότου γεστόρουμ κακῶν, εἰ μὴ ἡδα
δόνταδε ἀνίστηται αὐτὸν ἐνεγγυήσατο. εἰ δὲ νομίσως ἐντελθεῖ
μοι παρὸ σου διώκεσαι καὶ ταῦτα σὺν μηδὲν ἐντελματοῦ,
τίκτειν μοι κατανθύει ἡ γεγονότου γεστόρουμ, ἀγονόσης
τῆς μανδάτου, ἐπειδὴ οὐκ ἐνετείλω. τὸ αὐτὸν ἐστι, εἰ καὶ ἐνη-
γγυησάμην σε νομίζων, ὅτι τοῦτο αὐτὸν ἐνετείλω μοι. εἰ δὲ καὶ
μη̄ τιτίου τυγχάνοντα διώκεσαι, μόνος δὲ σεμπτέλων κατέχεται
μοι τῇ γεγονότου γεστόρουμ.

εἴρηται βι. ἵ τι. α' διγ. σ'.

Si ne bona mea distraherentur te immiscueris,
ob dolum solummodo teneris.

Non solum qui sponte sed et qui necessitate
urgente vel suspicione necessitatis aliena negotia gerit,
negotiorum gestorum actione tenetur.

Si quum proposuisset Petri negotia gerere, tu
mihi mandaveris, ut hoc facerem, vel fideiussersis, et
tu et Petrus mihi obnoxii estis.

IV. Idem. Et tu aduersus Petrum habes nego-
tiorum gestorum actionem, nisi animo donandi
fideiussisti.

Si vero putavi a te mihi mandatum esse, ut
gererem, mandati quidem actio cessat, sed negotio-
rum gestorum actio competit.

Idem est si pro te fideiussi, quum putarem te
mihi mandasse; sin autem tua negotia gessi, quum
ea Petri esse putarem, tu solus mihi teneris.

2. [Anon. ad l. 3. §. 8]. De dolo actionem dat
lib. XXI tit. 2 dig. 50. Lege eius tit. dig. 74 [§. 1] et
lib. X tit. 2 dig. 49.

3. [Steph. index l. 3 §. 10]. Non solum qui sponte
et proprio motu res alicuius gessit, negotiorum gesto-
rum actione tenetur, sed et si quis necessitate coactus
gessit, veluti executor, vel necessitatis suspicione, (puta
executor, cui mandatum erat, ut Titii res administra-
ret,) tenetur negotiorum gestorum actione. Sed et si quis putaverit sibi a Titio
mandatum esse, ut negotia eius gereret, et suspicione
mandati coactus gesserit, aduersus eum negotiorum
gestorum actionem habet, ut dicit dig. 5, quod neces-
sarium est. Lege etiam dig. 25: ibi enim alium casum
invenies.

4. Eiusdem [Anon. ad l. 3 §. 10]. Ut in curato-
ribus, ubi utilis negotiorum gestorum actio competit,
vel in herede, qui totum solvit, ut pignus recipiat:
aliter enim non potuit: ut lib. X tit. 2 dig. 18 [§. 5. 6. 7]
et lib. XIII tit. 7 dig. 8 [§. 2] et lib. II Cod. tit. 18
const. 3.

5. [Steph. index l. 3 §. 11. l. 4. 5]. Quum paratus
esse Titii negotia gerere, tu mihi mandasti, ut gera-
rem. Inde quae situm est apud Marcellum, an possim
et negotiorum gestorum et mandati actione uti. Hoc
quum quae situm esset, Ulpianus dicit, utramque actionem
locum habere, hoc est posse me agere aduersus Titium
negotiorum gestorum, aduersus te mandantem autem
mandati, sicuti et Marcellus scribit, quemadmodum si
fideiussorem acceperim, quum paratus esset Titii ne-
gotia gerere: nam et hoc easu Marcellus dicit aduersus
utrumque actionem esse, hoc est posse me aduersus
Titium negotiorum gestorum et aduersus fideiussorem
ex stipulato propter fideiussionem agere. Illud autem
quaestione dignum est, an possit fideiussor aliquam
actionem aduersus Titium habere. Et ait Ulpianus
posse eum negotiorum gestorum agere, nisi forte do-
nandi animo pro eo fideiussit. Sin autem quum puta-
rem mihi a te mandatum esse, tu vero non mandasses,
gesserim, etiam hoc easu mihi negotiorum gestorum
actio nascitur, cessat autem mandati, quum non man-
daveris. Idem est, si pro te fideiussi, quum putarem
te mihi hoc mandasse. Sed et si putaverim Titii ne-
gotia esse, eaque, quum Sempronii neque vero Titii
essent, gesserim, solus Sempronius mihi tenetur nego-
tiorum gestorum.

6. [Anon. ad l. ?]. Dictum est lib. X tit. 1 dig. 6.

3) Cod. ὑπόκαιαθατ.

4) Cur hoc loco numerum ε' non suppleverim, vide
not. sq.

c) Cod. βι. βι.

d) Ἄρτασσε legendum δι.

e) Cod. ὡς ἐγγυητήρ.

⁵⁾ Διοικήσω τὰ τοῦ ἀνῆβον σου μὴ κατά ἐπολέμην σου, ἀλλ’ ἵνα μὴ ἐποπέσῃς τῇ κατὰ τῶν ἐπιφρόνων ἀγωγῇ, ἐνέχῃ μοι τῇ κατὰ τῶν διοικούντων ἀλλότρια πράγματα ἀγωγή, καὶ ὁ ἀνηψός εἰς ὃ γέγονε πλονοιάθερος.

⁶⁾ Εἴναι διαθέσει σου διακέσω τῷ διοικητῇ σου, ἵνα διαιστήσῃ σου ἡ ἐνέχρον σου ἐλευθερώσῃ, σὺ μένος ἐνέχῃ μοι, οὐδὲ μὴν ὁ διοικητής ἡτοι ὁ φροντιστής, εἰ μὴ ἐπηρώτησει αὐτὸν· τότε γάρ ἐκατέρων καὶ τὴν ὀργὴν⁶⁾ κατὰ τοῦ λαβόντος χοήματα ἡ πράγματα ἔχω καὶ τὴν κατὰ τῶν διοικησάντων ἀλλότρια πράγματα ἀγωγήν.

⁷⁾ Εάν τις οὐ διαθέσει μονον ἀλλὰ διὰ κέρδος Ἰδιον διοικήσῃ τὰ πράγματα μονον, ἔγῳ⁷⁾ μὲν ἔχω κατ’ αὐτοῦ τὴν κατὰ τῶν διοικησάντων ἀλλότρια ἀγωγήν, αὐτὸς δὲ διαιτήσας οὐκέτι ἔχει κατ’ ἑμού, εἰ μὴ εἰς ὃ γέγονε πλονοιάθερος.

⁸⁾ Ενθα τίς τὸ Ἰδιον ὡς ἔμδον διοικήσει, οὐ τίκτεται ἀγωγή. εἰ δὲ τὸ ἔμδον καὶ αὐτοῦ ὡς αὐτοῦ διώκησει, ἐνέχεται ἐπὶ τῷ μέρει μονον. εἰ δὲ κοινὸν ἔχων μετέναι σου πράγματα ἐντείλωματι την διοικησαι

ὅμοιος διγ. λ'. ἀνάγγ. καὶ βι. ιδ' τι. γ' διγ. ιθ' καὶ βι. δ' τοῦ καώδ. τι. κε' διάτ. ζ'.

τοῦ ἐν αὐτ., καὶ μὴν ὁ ὄντοτε διαιτησάμενος οὐδὲν τὸν προστίσαντα ἐνοχον ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐνέχεται, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι κακὴ γυνὴ ἔστι, ὡς βι. ιδ' τι. γ' διγ. ζ'.

ἀνάγγ. τι. γ'⁸⁾ διγ. α' καὶ βι. σ' τοῦ καώδ. τι. β' διάτ. ζ'.

⁹⁾ Εἴναι τις πράγματα ἔμα⁹⁾ διοικήσῃ οὐ διαθέσει τῇ περὶ χρόνῳ, καὶ δέ κερδος οἰκεῖον, φροντὶ λαβεών, τὸν οὗτον διοικησάται οἰκεῖον μᾶλλον καὶ οὐκέτι χειριστέσθαι νεγόντων· ὁ γάρ ἐπὶ τῷ προαιδεῖσαι ἡτοι σφετερίσαθαι προσιεῖ οὗτος τῷ οἰκείῳ κερδοῖσιν¹⁰⁾ καὶ οὐ τῷ ἡμετέρῳ χοημάτῳ σπουδάζει· πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ μὴ διαθέσει τῇ περὶ ἐμὲ τοῦτο πεποιήκεν, ὅμως ὅδέν τοι μᾶλλον μὲν οὐ πολλῷ πλέον καὶ οὐτος τῇ νεγοτιόσουμ γεστόσουμ κατέχεται· αὐτὸς μέντος, εἰ τι διαιτήσει περὶ τὰ ἡμετέρα πράγματα, [οἰζ]¹¹⁾ ἀπασχα τὴν ὑπὸ αὐτοῦ διαιτηνέσιν ποστότητα ληφεται, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐν τῆς αὐτῆς¹²⁾ διοικησεως ἐγενόμητο πλονοιάθερος, ἔχει τὴν νεγοτιόσουμ γεστόσουμ κατ' ἐμον κοιτασθαι.

τοῦ ὑπὸ αὐτ., ὅμοιος περὶ ἑνὸς μλητούμον λαβόντος οἰκείω διόματι καὶ οὐ τῆς κοιν. βι. ι' τι. β' διγ.¹³⁾ θε. β.¹⁴⁾

¹⁰⁾ Εάν τις οὕτως ἀπλῶς διεγένετο, ἀστε¹⁵⁾ ἐν τοῖς αὐτοῦ πράγμασι χειρίσαι πράγματα ἴδιον ὡς ἔμον, τουτέστιν ἔαν μὲν διαθέσει μον τὰ έαντού¹⁶⁾ πράγματα διοικήσῃ, οὐδέτερον πλείοντας τίκτεται ἀγωγή, τουτέστιν οὔτε ἔχει κατέμον οὔτε κατέχεται μοι τῇ νεγοτιόσουμ γεστόσουμ, ἐπειδὴ τοιτο μητε ἡ ἀγωγή πίστις ἀνέχεται. Εἰσρόν ἔστιν, εἰ τὸ ἐπίκοινον ἔμοι τε καὶ αὐτοῦ πράγμα διώκεται ἔμον ἔναι νομίζων· ἐνταῦθα γαρ κατέχεται μοι τῇ νεγοτιόσουμ γεστόσουμ εἰς τὸ διαιφέρον μοι μέρος ἐν τοῦ πράγματος. εἰ γάρ καὶ ἐτείλωμαι πρότιν την διοικησαι πράγμα ὡς ἔμον, ὅπερ οὐ μόνον ἔμον ἀλλὰ καὶ σὸν, λέγει λαβεών, εἰ πρόμος ἐνταῦθεις εἰδὼς, ὅτι τὸ πράγμα ἔμον ἔστι καὶ σὸν, τούτο διώκησε, κατέχεται σοι τῇ νεγοτιόσουμ γεστόσουμ εἰ γάρ ἀγνοῶν, ὅτι σοι διωφέτει τὸ πράγμα, διώκεται ὁ παρέμονον ἐνταῦθεις, τούτο δὲ σὺν ἔμοι σὺ τὸ πράγματος κυριος

Si negotia pupilli tui gesserit, non mandatu tuo, L. 6 pr. sed ne tutelae iudicio subiacet, negotiorum gestorum actione mihi teneris, et pupillus in quantum locupletior factus est. D. III. 5.

Si cui contemplatione procuratori tuo credidero, §. 1. ut creditorem tuum vel pignus tuum liberet, tu solus mihi teneris, non autem procurator vel administrator, nisi ab eo stipulatus sim; tunc enim utramque actionem habeo, tam condictionem quam negotiorum gestorum actionem.

Si quis non mei contemplatione sed sui luceri §. 3. causa res meas gesserit, ego quidem adversus eum (§. 2 deest.) habeo negotiorum gestorum actionem, ipse tamen, si quid impenderit, adversus me non habet, nisi in quod factus sum locupletior.

Si quis suum negotium quasi meum gesserit, §. 4. actio non nascitur. Si meum et suum negotium tamquam suum gessit, in meam partem tenetur. Sed si negotium tecum commune habens alicui manda-

7. [Anon. ad l. 6 pr.]. Similiter dig. 30. Lege etiam lib. XIV tit. 3 dig. 19 (?) et lib. IV Cod. tit. 26 const. 7.

8. Enant. [ad l. 6 §. 1]. Atqui institutor, qui pecuniam mutuam accepit, non solum praeponentem obligat, sed et ipse tenetur, adeoque si mulier sit, ut lib. XIV tit. 3 dig. 7 [§. 1].

9. [Anon. ad l. 6 §. 2]. Lege tit. 3 dig. 1 et lib. VI Cod. tit. 2 const. 7.

10. [Steph. index l. 6 §. 3]. Si quis negotia mea gesserit non mei contemplatione, sed proprii lucri gratia, dicit Labeo, eum, qui sic gesserit, suum magis quam meum negotium curasse; qui enim depraedandi sive auferendi causa accedit, is suo lucro non nostro commodo studet. Sed etsi non mei contemplatione hoc fecerit, tamen nihilominus, immo multo magis et is negotiorum gestorum tenetur. Ipse tamen, si quid impenderit circa res nostras, non totum quod impedit recipiet, sed quatenus ex eius administratione locupletior factus sum, habet adversus me contrariam negotiorum gestorum actionem.

11. Anon. [ad l. 6 §. 3]. Similiter de uno herede, qui suo nomine percepit, non lib. X. tit. 2 dig. them. 2.

12. [Steph. index l. 6 §. 4]. Si quis ita simpliciter versatus est, ut in suis rebus suum negotium quasi meum gesserit, hoc est si mea gratia suas res curaverit, nulla utrimque actio nascitur, hoc est neque adversus me habet nec mihi tenetur negotiorum gestorum actione, quia nec bona fides hoc patitur. Aliud est, si negotium mihi et ipsi commune gesserit, quum putaret id meum esse: tunc enim negotiorum gestorum mihi tenetur pro portione, quae in eo negotio ad me pertinet. Nam et si Primo mandavero negotium gerere tamquam meum, quum non solum meum sed etiam tuum esset, Labeo ait, si Primus, cui mandatum est, resceruit negotium meum et tuum esse et sic gesserit, tenetur tibi negotiorum gestorum Si enim is, cui a me mandatum est, ignoraverit, negotium ad te

5) Hoc loco numerus ε' ponendus videtur. Nam sequens §. laudatur tamquam κερ. ε' θε. β' in schol. y Fabr. III p. 343. Etiam ex allegationibus Stephani et Anonymi h. t. obviis concluditur, Graecorum numeros uno minores fuisse, quam

in editionibus Dig. habentur. Vide etiam Schol. u. V. 85 Fabr.

6) Cod. καὶ κατὰ τὴν τοῦ λαβόντος ἀγωγὴν χοήματα κ. τ. λ.

7) Expl. fol. 96. 91. Inc. fol. 176. 173.

f) Seil. libri III Dig.

g) Cod. μή.

h) An: κέρδει;

i) Cod. non habet.

k) Malim αὐτοῦ.

l) Fortasse dig. 19.

m) Expl. fol. 96. 91. Inc. fol. 176. 173.

n) Cod. μόνερο.

o) Cod. ἐμαντιοῦ.

*μόρον] τὸ ἐμὸν, ὁ δὲ [γροὺς διώκησε καὶ] τὸ σὸν,
ἐνέχεται σοι.*

L. 6. §. 5. Εάν ελεύθερος ως δοῦλος μου τομέων διου-
D. III. 5. κύ[οη τὸ] ἐμαὶ, ἔχει κατ' ἐμοῦ [Ἄγωγὴν καὶ αὐτὸς
ἐνέχεται μου.

§. 6. Ἐὰν νιοῦ σου ἐπέξοντίον ἦ δούλον [πρόγματα διοικήσω], εἰ μὲν διαθέσει σου, κατὰ σου ἔχω τὴν εἰρημένην ὄγκων· εἰ δὲ διαθέσει αὐτῶν ἡ νομίσας αὐτοὺς ἐλευθέρους, ὅρμοδει μοὶ ἡ περὶ τοῦ πεκούλιον ὄγκων· εἴ γὰρ καὶ δοῦλον ἀγοράσω τῷ νῦν σου μὴ ἔντα ἀναγκαῖον καὶ σὺ δεκτὸν ἥγιση, οὐκ ἐνέγκη μοι.

§. 6 rel. §. 7. Εἰ δὲ καὶ τὸ πᾶν σοι παρὰ τοῦ νῦν ἢ τοῦ
δούλου κεχωτίστηται, ὡς μηδὲν εἶναι ἐν πεκοντλῷ,
ἐνέχῃ μοι εἰς ὃ γέγονός μοι^δ) [ἐκ τῆς διοικήσ]εώς
μου πλουσιώτερς. εἰ δὲ [ἐλευθέρον] καλῇ πίστει
δουλεύοντός σοι διοικήσω τὰ πράγματα. εἴτε δούλον
αὐτὸν ἐνβιβίζον εἴτε ἐλευθέρον ὑπελάμβανον, ἐπὶ μὲν
τοῖς ἀριστέσσοις σοι τοῦ πεκοντλού ἔχω κατὰ σοῦ, ἐπὶ
δὲ τοῖς ἀριστέσσοις αὐτῷ ἔχω κατ' αὐτοῦ.

§. 8. Ἐάν ὑπέρ τοῦ δούλου σου τομῆσιν ἄλλον αὐτὸν εἴναι παρόμοιχα χρήματα, ἵνα [αἱ] φονευθῆ, ἔχω κατὰ σου τὴν εἰσηγήσην ἀγωγήν.

καὶ ἐμοῦ μόνον τὴν νεγοτόφουμ γεστόφουμ ἔλχεις, καὶ οὐ κατὰ πρίμου τοῦ ἐνταλθέντος. καὶ μὴ ἔνωνται ὡρῆς σοι τὸ εἰδη-
μένον τοντ .. αι .. αστιω ..
μεταξὺ τῶν πρ .. γεστόφουμ
..... κησ ..

[τοῦ] ἀνων. καὶ τῷ οἰκειόρῳ
..... προστίθησι δὲ καὶ τὸν [τοῦ εἰδημένους πομπάνως λέγει γὰρ ὅτι εἰ μηδέν εἴναι πεκούλιψ, (θέει γὰρ, ὅτι ἐσανέτο μέν πεκούλιον, ὡρῆσται δὲ χρεοῖς πατεροῖς ἢ δεσποτοῖς) καὶ οὐτω δίδωμι τὴν δε [πεκούλιο] κατὰ τοῦ πιτίος ἢ τοῦ δε-

ποτουν εἰς οὐρούς της αυτού σιωπήσεος πλουσιωτέρος εγγέ-
γετο..... εἰ π[ρόση]μα τοῦ νιού ἡ τοῦ [δούλου σου] διοικήσω, εἰ
μὲν διαθέσει σου δι[άφησαι], κατέχῃ μοι τῇ νεγοτίοδουν γε-
στόδουμ· εἰ δὲ διαθένει τοῦ νιού ἡ τοῦ δούλου,
[αντεξέ]νούσιον αὐτὸν..... καὶ γάρ [οἰκεῖ]την ἀγοράσω [μὴ]
επιτῆ[δειον τῷ νέῳ] φίλο[σ]ου καὶ φιλογαθετεύ[σει],
..... εἰ δὲ καὶ το π^α.....
..... κινῶ κατὰ δουλ...^r) εἰς δόσον πλευραπέρεος ἔχενους
εἰ δὲ τὰ πράγματα τοῦ [βάνα φίδε δουλεύοντος σοι] διοικήσω,
εἰ μὲν νομίζων [αὐτὸν δούλον] σὸν [εἶναι, κινῶ κατὰ σον]
ἐπὶ τοῖς προσποντούσοντος σοι καὶ [κατ' αὐτοῦ] ἐπὶ τοῖς
[μῆ]ποροπορούσοντος· εἰ δὲ οὐδειν ἐλεύθερον, πρότερον
[κατ' αὐτοῦ] καὶ τοτε κατὰ σον.

..... δὲ μὲν καὶ θεῖδας φησὶ μηδὲν γίνεσθαι διὰ τὴν
φατοναβίτιον εἰς τὸ ἐρέχεσθαι τὸν νίον, ἐπεὶ δὲ πατήρ ἐρέχε-
ται· οὐέφιλος δὲ λέγει μῆτρε τὸν πατέρα εὑνέχεσθαι. τὸ
γαρ .. ιρευ .. διγ. η ὅτι ἡ φατοναβίτιον καὶ τ .. καλι ..
..... γάρ βραμοῦ τοτε φησι ..
εκεῖνος φατοναβίτεισι, οὗ, καὶ διαθέσει ἐποάχθη εν ..
..... ἐποάχθη δὲ πηροῦ φατοναβίτεισεν
ἀνάγν .. θε ..
.. πατέχετο καὶ δε τ .. η .. πατέχ .. ματ ..

22. Sis. Gedam - Melina (m)

p) Verba initialia sex ultimorum linearum legi potuerunt.
Et quidem lin. 1: ἔχω ἀλλὰ — lin. 2: μεσονυμί... χρέου
lin. 3: διαθέσαι τοῦ — lin. 4: δε πεκονδ.. — lin. 5: δύναται
π.... γράποντας πινακίων — lin. 6: ἔχει κατ..... τηγν
τύπους γράψαντα.

vero, ut meum duntaxat gereret, is autem sciens etiam tuum gesserit, tenetur tibi.

Si quis servum meum se esse putans negotia mea gesserit, aduersus me actionem habet et ipse mihi tenetur.

Si filii tui vel servi negotia gessero, siquidem contemplatione tui, adversus te hanc actionem habeo; quodsi illorum contemplatione vel quum eos liberos esse putarem, de peculio actio mihi competit. Nam etiam si servum filio tuo emerim non necessarium et tu ratum habueris, non teneris mihi.

Sed et si totum tibi a filio servove debetur, ut nihil sit in peculio, teneris mihi in quantum locupletior ex mea administratione factus es. Sin autem liberi, qui tibi bona fide serviat, negotia gessero, sive eum servum esse putarem sive liberum suspicarer, in his, quae ad te pertinent, adversus te, in iis, quae ad illum pertinent, adversus eum actionem habeo.

Si pro servo tuo, quum eum alterius esse putarem, pecuniam dedero, ne occideretur, adversus te hanc actionem habeo.

Si cum, qui tibi nihil deberet, nomine tuo extra
inere, tunc tu, qui mecum negotii dominus es, so-
adversus me negotiorum gestorum actionem habes,
adversus Primum mandatarium. Nec aduersetur
quod dicitur — — — — —

13. Anon. [ad l. 6 §. 5]. — — —

15. [Cyr. l. 6 §. 6. 7]. Si negotium filii tui vel servi gessero, si contemplatione tui gessi, teneris mihi negotiorum gestorum; sin contemplatione filii vel servi, [de peculio, licet] sui iuris eum *fesse putaverim.*] Nam et si servum non necessarium filio tuo eremis et ratum habueris, Sed et si
....., ago adversus [te] in quantum locupletior factus es. Quodsi negotia eius, qui tibi bona fide servit, gessero, si quidem eum servum tuum esse putaverim, adversus te ago eorum causa, quae tibi acquiruntur, et adversus ipsum eorum causa, quae non acquiruntur; sin autem reciverimus eum liberum esse, prius adversus ipsum et deinde adversus te.

16. [Schol. ad l. 6 §. 6 verb: nihil agitur rati-
habitione]. Cobidas dicit, nihil agi ratihabitione,
quod ad obligationem filii attinet; enimvero patrem
teneri. Theophilus autem dicit, nec patrem teneri
..... is ratum habeat, cuius
contemplatione gestum est,

17. [Steph. index l. 6 §. 9]. Quaeritur apud [Medium]

8) Sic Codex. Malim μέρτοι.

9) Expl. fol. 176, 173. Inc. fol. 153, 148.

g) Forte τὸ πεζούλιον.

r) Forte: *κατὰ σοῦ*.

s) In Cod. literam λ legere mihi videbar.

Θεν δικαστηρίον δινόματί σου καὶ δεκτὸν ἡγήσῃ, ἔχεις
κατ' ἐμοῦ τὴν κατὰ τῶν ἀρνούμενων¹⁰⁾ ἀγωγήν.

Καὶ σὺ τῷ δεδωκότι ὑπόκεισαι τῇ ἀπαιτούσῃ
ἀγωγῇ τὰ μὴ χρεωστούμενα μὲν, καταβαλλόμενα δέ.

Ἐὰν νομίζων σὲ κληρονόμον ἀπαιτήσω ἔξω τοῦ
δικαστηρίον κληρονομιάτον χρεώσῃ καὶ δεκτὸν ἡγή-
σῃ, ἔχομεν κατ' ἀλλήλων τὴν κατὰ τῶν διοικούντων
κινούμενην ἀγωγὴν καὶ ὑπόκεισαι τῇ¹¹⁾ ἀπαιτήσῃ τῆς
κληρονομίας. εἰ δὲ νομίζων σὲ κληρονόμον, οἶκον
ἀνορθώσω κληρονομιάν, οὐκ ἐνέχῃ μοι, καὶ δεκτὸν
ἡγῆσῃ· εὐθέως γὰρ τὸν γενέσθαι ἀλλωφ προσπορίζεται.

Ἐάν τις τινα μὲν διοικήσῃ, τινὰ δὲ μὴ διοικήσῃ,

ταῦτα σὸν μη[δέν] πρὸς τῆς ἀληθείας ἐποφεύλοντα εἰδὼν ἔξ[ω
δικαστηρίου] — — [ἔστο] μαβιτεύ[σῃ] επ̄ ἐμὲ ..
..... τὸν θέματος
..... καὶ ἔμοῦ καὶ φρού πα[έδιος]
..... τοῦ ἐπι — τίτος
..... ἀλλ' ἡ φατοναβίτων φρούριον
..... αὐτὸς πα[έδιος] εἴναι νεγοτογέστος ἐξ ἀρχῆς ..
..... διαφέρει καὶ ὥσπερ τίτος τῷ δεδωκότι τὸν ἴδε-
βιτον φατοναβίτων οὐτως
..... καὶ φατοναβίτων διδοται ἡ νεγοτογέσουμ
γεστόρουμ τὸν ἡ φατοναβίτων καὶ
..... σα μηδ τῇ σῇ κεῖ
..... ἐπὶ τῷ
[νε[1])γοτογόνυμ γεστόρουμ ἔξω, οὔτε σὺ κατ' ἔμοῦ, οὔτε γάρ
σὸν ἢ τὸ νεγοτονούμ. ἀλλὰ κατέχεται τινὸς καταβάλλοντος ἴδε-
βιτον κονδικτίῳ καὶ ἔχει κατ' ἔμοῦ τῷ νεγοτογόνυμ γεστό-
ρουμ λέγων· δός μοι ἀπέρι τοῦτος δύναται ἔμοῦ, εξ ὧν
γάρ ἔχω φατοναβίτενσα, σε μὲν ἴδενθέωσα τὸν κονδικτίον, εἴ-
μαντον δε κατέστησα ἔνοχον τῷ κονδικτίῳ καὶ σῆς ὅτι ἡ
φατοναβίτων ἐπὶ τοῖς ὄντοις τίνος ἀπαιτηθεῖσι μεταφέρει
ἐπ' αὐτῶν τὸν ἴδεβιτον κονδικτίονον. οὐτως ἔχεις καὶ ἐν τῷ
αὐτῶν δερέβοντος βι. τί. προσφέρω.

τὸν ἀνων. καλώς τὸ ἔξω δικαστηρίου. τὰ γάρ ἀπὸ
ψήφου καταβαλλόμενα οὐ διεπεινένται ὡς ἴδεβιται, ὡς βι. ε'
δι. α' διγ. οδ', οὐδὲ τὰ ἐν ὑπονοίᾳ ψήφουν, [ἄς] βι. τί. β'
τιγ. λε'. κατὰ δὲ τὸν τοιούτων ἀρμόδει τὸν στελλικούτον,
ὡς βι. ις τί. α' διγ. ιδ'.

τοῦ ἀντοῦ. πλαντίτερον δὲ περὶ τούτου λέγει βι. ιβ'
τι. ε' διγ. ε'.

[ηρήκα, ἄλλον ὄντος κληρονόμου] νομίζων σὲ κληρονόμον
εἶναι χρεώστας νερεδιταρίονς ὁμάδως τῷ προκεχθέντι θέματι
τοντέστι έξω δικαστηρίου ἀπῆτησα καὶ σὺν φατοναβίτενσι, ἔχω
μὲν ἴδενθερούμαι τὸν κονδικτίον, τίκτεια δὲ ἡ νεγοτογόνυμ
γεστόρουμ, καὶ ἔχεις ταῦτην κατ' ἔμοι κατὰ τοὺς β' τούτους
τρόπους, πρῶτον σὺ ἔνοχος ἔγενου τῷ κονδικτίῳ, ἔτει[τα]
δ[τι] τι] κατέχῃ τῇ νερεδιτάτης πετιτίον. [εἰ] γάρ μὴ ὡς κλη-
ρονόμος ἀπαιτήσῃ νερεδιτάτης χρεώστας¹²⁾, κατέχεται τῷ
κληρονόμῳ τῇ νερεδιτάτης πετιτίον..... καὶ τοῦτο
..... ποιεῖ τίνος εἰ καὶ τ. μη.....
.....

κυρ. ε[γῳ] πρόσγμα κληρονομιάτον ἔξει . . . νομίσας σὲ
κληρονόμου. ἢ δε τις ἄλλος]. ἔαν φατοναβίτενσα, ἔχεις
κατ' ἔμοι νεγοτογόνυμ γεστόρουμ, καὶ [κατεῖχῃ τῇ] νερεδι-
τάτης πετιτίον. εἰ μέντοι¹³⁾ οἶκον κληρονομιάτον. παραθῶ¹⁴⁾.
δεσπότ. . . τῶν κλη- . . . ησε σέ . . . ον¹⁵⁾, οὐδ' ἔαν φατοναβί-
τενσεις κατ' ἔμοι.

τοῦ ἀνων. εἰπει¹⁶⁾ γάρ τὰ ἐπικείμενα . . . φυ. τοῖς
ὑποκειμένοις, ὡς ἴστοτ. β' τι. α' καὶ βι. μα' τι. α' διγ. ε', η,
θ', καθ'.
επειδὴ¹⁷⁾ νεγοτογέστος . . . ίδωμεν εἰ τίνα μὲν διώκησε,

10) Sic Codex. Nimirum lectio corrupta est. Scribe:
τὴν εἰρημένην.

t) Expl. fol. 176, 173. Inc. fol. 153, 148.

u) Cod. κηρέτερας.

v) Cod. μὴν τόν.

w) Legerim: ἀρογθέσω.

iudicium admonuero et ratum habueris, adversus me
[dictam] actionem habes.

Et tu ei, qui solvit, indebiti conditione teneris. L. 6.
§. 9 rel.

D. III. 5.
§. 10. 11.

Si quum putarem te heredem esse, extra iudi-
cium debitorem hereditarium convenero et ratum ha-
bueris, invicem negotiorum gestorum actionem ha-
bemus et tu petitioni hereditatis obnoxius es. Quodsi
quum te heredem putarem, domum hereditariam ful-
sero, non teneris mihi, quamvis ratum habueris: con-
festim enim atque factum est, alii acquiritur.

Si quis quaedam gesserit, quaedam autem non §. 12.

..... putaverim debitorum tuum esse, quum re-
vera nihil tibi deberet, extra iudicium

[neque ego adversus te] negotiorum gestorum actionem
habeo, neque tu adversus me, neque enim tuum erat
negotium. Sed tenetur Titio, qui solvit, indebiti con-
ditione, et adversus me negotiorum gestorum actionem
habet dicens: reddas mihi, quae meo nomine exegisti,
nam quum ego ratum habuerim, te quidem a con-
ditione liberavi, me vero conditioni obnoxium feci.
Nota, ratihabitionem, si quae nomine alicuius exacta
fuerint, in eum transferre indebiti conditionem. Sic
etiam lib. I de rebus habetur tit. competente.

18. Anon. [ad l. 6 §. 9]. Recte: extra iudicium.
Nam quae iussu judicis solvantur, non possunt repeti
tamquam indebite soluta, ut lib. V tit. 1 dig. 74 [§. 2],
nec quae opinione iudicati, ut lib. X tit. 2 dig. 26. Ad-
versus huiusmodi [creditoris] autem stellionatus accu-
satio competit, ut lib. XVII tit. 1 dig. 29 [§. 5].

19. Eiusdem [ad l. 6 §. 9]. Latius de hoc dictum
est lib. XII tit. 6 dig. 6 [§. 1 et 2].

20. [Steph. index l. 6 §. 10]. Si quum alias heres
esset, te heredem esse putaverim, et debitores heredita-
rios similiiter ut in praecedenti themate h. e. extra iu-
dicium convenero et tu ratum habueris, ego quidem
a conditione liberor, sed nascitur negotiorum gestorum
actio, et tu eam adversus me dupli ratione habes, pri-
mum quia conditioni obnoxius factus es, deinde quia
hereditatis petitione temeris. Nam si quid is, qui heres
non est, a debitoribus hereditariis exegerit, ab herede
convenitur hereditatis petitione

21. Cyr. [l. 6 §. 10. 11]. Rām hereditarium petii,
quum te heredem esse putarem. Erat autem alias quis.
Si ratum habeas, negotiorum gestorum actionem ad-
versus me habes et teneris hereditatis petitione. Si
vero insulam hereditariam [fulsero],

..... nec si ratum habueris, actionem adversus
me habes.

22. Anon. [ad l. 6 §. 11]. Nam solo cedunt, quae
imposita sunt, ut Inst. II tit. 1 [§. 29] et lib. XII tit. 1
dig. 7, 8, 9, 29 [28].

23. [Steph. index l. 6 §. 12. l. 7. 8 pr.]. In persona

11) Hinc rursus incipiunt Basilica edita.

x) Αν πλοναπάτερον;

y) Legerim: ἔκει.

z) Lege: εἰπε προσώπου τοῦ νεγοτογέστορος.

ἄπειρον ἔμελλεν ἐπιμελῆς ὑποθέσαπος διοικεῖν, ἐνέχεται, εἰ¹²) δι' αὐτὸν ἐτερος οὐδὲ διώκησεν.

L. 6. Εἰ καὶ μηδεμίαν ὁμοιωγῆν ὁ τὰ ἀλλότρια διοικῶν
 §. 12 rel. κινεῖν δύναται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐγκαλεῖται μὴ ἀπαι-
 D. III. 5. τήσας χρεώστις, ὅμως ἔαντὸν μὴ ἀπαιτήσας ἐγκα-
 λεῖται· καὶ εἰ ἄποκον τὸ χρέος ἦν, γίνεται ἔντοκον,
 εἰ μὴ συγχωθῆσι αὐτὸν ὁ δεσπότης.

L. 7. *D. eod.* §.¹³⁾ PAUL. Ἐπὶ γὰρ τῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν περὶ τόκων τὸ αὐτὸ δίνεται η ἔξουσία τοῦ δικαστοῦ, διόπει ἐπὶ τῆς ἐπερωτήσεως η διμολογία.

L. 8. pr. ζ.¹⁴⁾) **ULPI.** Εἰ δὲ τῶν χωρὶς ἐντολῆς¹⁵⁾ κινεῖν
D. end. δυναμένων ἦν ὁ διοικῶν τὰ ἀλλότρια, καὶ ἥδινατο
δοῦναι τὴν ἴκανοδοσίαν, ἔγκαλεῖται μὴ ἀπαιτήσους
τὸν κρεωπτας. εἰ δὲ καὶ χρεωτῶν τῷ ποιητούπῳ
προσκούριον ἀγωρῆς ἡλεινθερψάθη, ἐνέχεται τῇ κατώ

[τινὶ δὲ μὴ]^a), καὶ ταῦτα μέλλοντος ἐπέφου τῇ διαικήσει τούτων πρωτεύθεν,^b) ὅτε δὲ μέλλων αὐτά διαικεῖν ἀνήρ οὐ επιτίθειος πρός τὴν πάντων διαικήσειν καὶ επιμεῖς, :: · · · ως^c) ἀπαιτούμεν τὸν διαικήσαντα επιμελῆ πρὸς τὴν τῶν πρωτεύσατον εἰναι διοικητόν· οἶον εἰ πέντε τεγχών ἔλον ἄρρενας, καὶ ἡμέλειν ἀνὴρ επιμελῆς παρεμβαύειν εἰνατὸν τῇ διαικήσει [καὶ] τῶν ἐφροτίζειν ὑγρῶν, εἰ μὴ παρενέβαλες σειντόν, σὺ δὲ παρεμβαύειν σειντόν διόρους διώκησος, μένον εἰ καθὰ εἴηται τοιούτος ἢ ἐκεῖνος ἐδιοικηταί βουλητῆς ὥστε πάντας διαικεῖται τε καὶ θέλειν αὐτὸν τοὺς ὑγρούς διοικεῖν. ἐκεῖνο δὲ τῶν ὄμοιογυμνέων ἔστιν, ὅτι δὲ νεγοτοιγέστω τῷ, εἰ ἐπώφλησε τῷ κυριῷ τῶν πρωτεύσατον, καὶ τούτῳ τὸ κρέος ὀφειλλαν αὐτὸν ἕντων παταβάλλειν μη κατέβαλε, ἐγκαλεῖται περὶ τούτου. εἰ καὶ τὸ μάλιστα γάρ ἐγκαλεῖται οὐδὲν μάλιστα τῷ νεγοτοιγέστοι, τὸ δῆποτε τούς ἄλλους τοῦ προώτου τούτουν δεῖται τοις ἐν δικαιοσηρίᾳ μὴ ἐμεθύδειν, (οὔτε γάρ ἐγκαλεῖται, καθὸ δίξι μανδάτου μὴ δινάται τὰς περὶ . . . πις πινεῖν ὑγραγας μητε τοὺς ἐκείνους μεθοδεύειν δεβίτωρις) εἰσίτων ἐγκαλεῖται, τὸ δῆποτε αὐτὸς ἐσαντὸν μὴ ἀπῆγησεν. δὲ γάρ νεγοτοιγέστω οὐδεμίαν καὶ ἔτερων δύναται [κινεῖν ὑγράγην] καὶ οὐκ ἐγκαλεῖται μὴ ἀπαιτήσας· [ἐπ’ αὐτὸν] δὲ οὐ κρεία ἔστιν ἀγωγῆς η δίκαιος τοις^d, ἀλλὰ μόνης εἰνῆργας μαστίνης. ὥστε εἰ καὶ μὴ ἦν ἐντοκον^e τὸ κρέος, περὶ αὐτὸν οὐ νεγοτοιγέστω ἐπώφλησε πρὸ τῆς διαικήσεως, ἔχεται λοιπὸν ἐντοκον εἶναι, τουτούτην ἐν τούτῳ [έν]π’ αὐτὸν ἀπαιτεῖται, καθὼν φησι . . . διγ.^f), εἰ μὴ ἄρα παραχωρήσει^g) τοιτὸν δέ τοκον δικαζόντος, ούον ἐπὶ τῆς ἐπεφωτήσεως καὶ ταῦτα μὴ ἐπερωτᾷ[ήσας] δὲ νεγοτοιγέστω ὑπὲρ ὧν πρὸ τῆς τῶν πρωτεύσατον ἐπώφλησε διαικήσεως, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν βόνων φίδε ἀγωγῶν (βόνα φίδε καὶ ἡ νεγοτοιγόμυ) τοσοῦτον δύναται τὸ ὄφελον τοῦ ταῦτα δικαζόντος, ούον ἐπὶ τῆς ἐπεφωτήσεως η ἴδιωσις^h) περὶ τούτων γενομένη ἐπερωτήσεις, τουτέστιν ὑπὲρ ἐπὶ τῶν στακτῶν ἀγωγῶν δύναται ποιεῖν ἡ τῶν τοκῶν ἐπεφωτήσις, τούτῳ ἐπὶ τῶν [βόνα φίδε ἀγωγῶν] τὸ ὄφελον ποιεῖ τον δικαζόντος. οὐκ ἐγκαλεῖται τοινύν δὲ νεγοτοιγέστω ὑπὲρ ὧν τοὺς [τοὺς]ⁱ πρωτοτύπουν δεβίτωρας [μὴ ἀπῆγησε]. τούτῳ δὲ [ροτησον], ἔνθι τοινότος η δὲ νεγοτοιγέστω, οὐσ οὐκ ἀδύνατο δίξι μανδάτον κινεῖν. εἰ μέντοι τοιούτος η, εἴκ οὐ μανδάτον οὐκ ἀπῆγεται, ἀλλὰ δύναται δίξι μανδάτον κινεῖν, τότε καὶ περὶ τούτου ἐγκαλεῖται, [τε δῆμητε μὴ δεδωκας τὴν ἁμάτη φέμ τῷ δεβίτωρι τοι πρωτοτύπου τὸ κρέος αὐτὸν ἐμεινέθιενος, μόνον εἰ εὐχερες η αἰτη τὴν τοιτην ικανοδούσαν διδόναι. τίνεις δέ δύναται καὶ δίξι μανδάτον κινεῖν, ἔγνως έν τῷ γ’ τι. τεος το παρόντος βι. διγ. λε. βλέπε πώς επιτον, οὐτι έν τῷ γ’ τοιούτος η, [ώστε] καὶ δίξι μανδάτον δύνασθαι αὐτὸς τὰς τον πρωτοτύπου κινεῖν ὑγραγας, εγκαλεῖται τὶ δῆμητε αὐτὸς μὴ ἀπῆγητος τὴν δικαίων ζέμ δεδωκας ικανοδούσαν, έν οὐ εὐχερες η αὐτῷ τετέντη διδόναι. τούτῳ γάρ εἴρηται οὐ μόνον πρός το επονημα αὐτὸν ἐγγυητῶν, ἀλλα καὶ πρός το . . . τ . . . μέλλοντ..

gesserit, quae vir diligens gesturus fuit, tenetur, si propter eum alias non gessit.

Quamvis negotia aliena gerens nullam actionem intendere possit, et ob id ei non imputetur, quod a debitoribus non exegerit, tamen, si a se non exegerit, hoc ei imputatur: et si non fuerit usurarium debitum, fit usurarium, nisi dominus hoc remiserit.

VI. *Paul.* Nam in bonae fidei iudiciis, quod ad usuras attinet, tantundem potest officium iudicis, quantum in stipulatione promissio.

VII. *Ulp. Si vero qui negotia administravit, ex his fuit, qui citra mandatum agere possunt, et potuit satisdare, imputatur ei, cur a debitoribus non exegerit. Sed et si ipse domino negotiorum obligatus temporali actione liberatus sit, negotiorum gesto-*

negotiorum gestoris videamus, si quaedam gessit, quae-
dam vero non, et hoc quidem dum alias paratus erat
haec negotia gerere, an teneatur. Si quidem, qui ges-
turus erat, vir erat idoneus, qui omnia gereret, et
diligens, profecto a negotiorum gestore exigemus, ut
diligens sit in negotiis gerendis; veluti si forte quinque
praedia habebam, et vir diligens paratus erat admini-
strationi sese immiscere et quinque illa praedia curare,
si tu te non immisceres, tu vero te obtulisti et quatuor
sola administrasti, nimirum si is, qui paratus erat admis-
trare, talis erat, ut dictum est, qui omnia praedia
posset et vellet administrare. Illud autem in confessis
est, imputari negotiorum gestori, si quid domino negoti-
otorum debeat, et hoc debitum, quod ipse sibi solvere
debuisset, non solverit. Nam quamvis negotiorum ges-
tori non possimus imputare, cur alios debitores domini
in iudicio non pulsaverit, (neque enim imputari potest,
quoniam sine mandato actiones competentes exercere
et debitores eius convenire non potest.) recte tanen
imputatur ei, cur a semet ipso non exegerit. Nimirum
negotiorum gestor nullam adversus alios actionem in-
tendere potest ideoque non imputatur ei, si non exegerit:
in ipso autem actione vel iudicio non est opus, sed
solum ut voluntatem solvendi habeat. Ita ut, si vel usur-
arium non fuerit debitum, quod negotiorum gestor ante
gestionem debebat, incipiat iam usurarium esse, hoc est
cum usuris ab ipso exigitur, sicut dicit [divus Pius], nisi
forte usuras ei dominus negotiorum remiserit. Propterea
autem a negotiorum gestore etiam citra stipulationem
usurae exiguntur eorum, quae ante negotiorum gestionem
debuit, quia in bonae fidei iudicis (etiam negotiorum
gestorum actio bona fidei est) tantundem potest officium
iudicantis, quantum in stipulatione nominativum de
usuris facta interrogatio, hoc est quod in strictis actionibus
stipulatio de usuris efficere potest, hoc in bonae
fidei actionibus officium iudicis facit. Igitur negoti-
orum gestori non imputatur, cur domini debitores non
convenierit. Hoc autem accipe, si negotiorum gestor
talis fuerit, qui non potuerit sine mandato agere. Si
vero talis erat, a quo mandatum non exigeretur, sed
qui posset sine mandato agere, tunc etiam hoc ei im-
putatur, cur non de rato cautione debitori domini ob-
lata debitum eius exegerit, si modo facile ei fuit satis-
dare. Qui autem possint etiam sine mandato agere,
didicisti tit. 3 huius libri dig. 35 [pr.]. Vide quemadmo-
dum loquutus sim: si talis erat, qui etiam sine man-
dato domini actiones exercere posset, imputatur ei, cur
eos non excussum oblata de rato cautione, si ei facile
fuit eam praestare. Hoc enim dictum est non solum

12) Cod. ε̄l δ̄ε. Forte ε̄l δ̄η.

13) *Fabr.* et *Heimb.* ξ.

a) Haec supplevi, licet in Cod. non sit lacuna.

b) Supple: εἰ ἐνέχεται.

c) Videtur legendum esse εἰκότως.

d) Cod. *evangelior.*

14) *Fabr.*, et *Heimb.*, η' .

15) Expl. fol. 153, 148.

e) Forte ó θεῖος πῖος.

f) Cod. προχωρ.

g) Cod. περὶ τῆς ἐπεργωτήσεως τῆς ιδικῆς.

h) Cod. τοὺς πρωτότεποντας.

τῶν διοικητῶν κινούμενη ἀγωγῆ. τὸ αὐτὸ, κανὸν ἡ
ἀγωγὴ κατὰ κληρονόμων οὐχ ἀφίσει.

Ἐτ δὲ κατὰ συναρπαγὴν ἀγρόν σον οὐ πόλεως ἀπαιτήσας λάβω πλείονας καρποὺς, δίδωμι αὐτοὺς σοὶ οὐ τῇ πόλει.

Εἰ ἐναχθέντος τοῦ διοικήσαντος ἀλλότρια καὶ
ἀντιεθεικότος συμψηφισμὸν οἴωδη ποτε λογισμῷ μὴ
προσδέξηται τοὺς συμψηφισμούς δικαιοτῆς, σώζεται
ἐπ' αὐτοῖς ἡ εἰρημένη ἄγωγή. εἰ δὲ μετὰ τὴν ζήτησιν
ἀπεδοκίμασεν αὐτὸν, εἶτα ἔλθῃ δεύτερον κινῆσαι
βουνόβρεος περὶ τοῦ αὐτοῦ χρέους, ἀναιροῦνται αὐτῷ
αἱ ἄγωγαι· ἀντίκειται γὰρ αὐτῷ ἡ ἀπὸ τῆς δίκης
παραχρηστή.

Ἐὰν ἐκ δύο κοινωνῶν ὁ εἰς κωλύση με διοικήσαι, αὐτὸς μὲν οὐτε δι' ἐμοῦ οὔτε διὰ τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ¹⁶⁾ κοινωνοῦ ζημιοῦται. ὁ δὲ μὴ κωλύσας με ἐνέχεται μοι· ἐπειδὴ εἰ καὶ τοῦ ἐνὸς κοινωνοῦ κωλύσαντος δανείσω τῷ ἄλλῳ, ὑπόκειται μοι ὁ δανεισθάνεντος.

[η'.]¹⁷) Σκαεβολ. Τὸ χρηστίως διοικηθὲν ἀναγκάζεται δεκτὸν ἡγεῖσθαι ὁ δεσπότης, καὶ ὅπερ δεκτὸν ἡγήσεται, ἔρχοται, καὶ πακῶς διοικηθῆ· καὶ λοιπὸν ἀφοῦδει ἡ κατὰ τῶν διοικούντων ἀλλότρια πρόγυμπτα ἀγωγή· κυριοῖ γάρ τὸ γεγονὸς ἡ δεκτὸν ἡγησαμένη, ὡς ἐνθα χρέος ἀπαιτήσει ἡ πωλήσει.

[θ'.]¹⁸⁾ Οὐλπιαν. Καὶ αὐτὸς λαμβάνει ὅπερ
ἔδιπλάνησεν, εἰ μὴ ὁριῶς συνεφώνησαν, μηδένα κατὰ
τοῦ ἔτερου ἔχειν ὄγωγήν.

Ἐὰν χρησίμως διοικήσω, καν̄ ἀποτέλεσμα χρηστὸν οὐκ ἔσχε τὸ γεγονός, ἔχω τὴν περὶ διοικήσεως ἀγωγὴν· τυχόν γάρ ἐπιμελῆτείς δοῦλος ἀπέθανεν, ἢ οἶκος ἀνανεῳδεῖς ἔκανθη. οὐδὲ διοικεῖ δὲ χρησίμως ὁ τὸ βαρύνον τὸν ἴδιον δεσπότην ἢ ὁ μὴ ἀναγκαίως αἰτῶ διοικῶν. ἔξεστι γάρ ἔκάστω καὶ ἐπὶ τῆς περὶ μελλούσης ζημιᾶς κινούμενης ἀγωγῆς καταλιπεῖν τὸ ἴδιον. οὐκ ὥρκεῖ δὲ τὸ νομίζειν τὸν διοικοῦντα χρησίμως διοικεῖν· ἀλλὰ δεῖ τῷ ὕπτῳ χρησίμως διοικεῖν.

[ι.]¹⁹⁾) Πομπώνιος. Ο τὰ τοῦ ἀπόντος καὶ ὄγκουστος διοικῶν δόλον καὶ ἀμέλειαν χρεωστεῖ. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τῶν τυχηῶν ἐπιγνώσκειν ἀναγκάζεται κίνδυνον. ἐὰν γάρ τὰ μὴ εἰδισμένα τῷ δεσπότῃ πουγματεύσηται, αὐτὸς μὲν τὴν ζημιὰν ἐπιγνώσκει, τὸ δὲ κέρδος ὁ δεσπότης οἴκειοῦται. εἰ δὲ ἐν τοις μὲν

rum actione tenetur. Idem est, etsi actio adversus heredes non competit.

Si vero per obreptionem fundo tuo vel civitatis L. 8. §. 1. petito ampliores fructus fuero consequatus, hos tibi D. III. 5. vel civitati praestabo.

Si convento negotiorum gestore ac compensatio- §. 2.
nem opponente quocunque modo iudex compensatio-
nem non admiserit, dicta actio eius nomine salva est.
Quodsi post examinationem iudex compensationem re-
probavit, et deinde negotiorum gestor eiusdem debiti
nomine rursus agere vult, actiones ei perimuntur:
obstat enim ei exceptio rei iudicatae.

Si ex duobus sociis alter me prohibuerit admis- §. 3.
nistrare, ipse quidem neque per me neque per alterum
socium damnum sentit. Qui autem me non prohibuit,
tenetur mihi: quoniam, etsi mutuam pecuniam
alteri ex sociis altero prohibente dedero, obligatur
mihi, qui pecuniam mutuam accepit.

VIII. *Scaevol.* Quod utiliter gestum est, dominus ratum habere compellitur, et quod ratum habuerit, valet, quamvis male gestum sit: ideoque competit negotiorum gestorum actio: ratihabitio enim id, quod gestum est, confirmat, sicut si debitum exegerit aut vendiderit. L. 9.
D. eod.

IX. Ulpian. Et ipse consequitur, quod impen- L. 10. pr.
dit, nisi specialiter inter eos convenerit, ut neuter D. eod.
adversus alterum habeat actionem.

Si utiliter gessero, licet effectum prosperum non §. I.
habuerit, quod gestum est, negotiorum gestorum
habeo actionem: forte enim servus, quem aegrum
curavi, obiit, vel domus refecta exusta est. Non
gerit autem utiliter, qui gerit, quod dominum onerat,
vel qui rem non necessariam administrat. Licet enim
cuique et damni infecti actione instituta rem suam
derelinquere. Non sufficit autem, si gestor putet, se
utiliter gerere: sed re ipsa utiliter gerere debet.

X. *Pomponius*. Qui negotia absentis et ignorantis gerit, dolum et culpam praestat. Interdum etiam casum fortuitum agnoscere cogitur: nam si negotiationem, quam dominus exercere non solebat, exercuerit, ipse quidem damnum agnoscit, lucrum autem dominus sibi vindicat. Quodsi in quibusdam L. II.
D. eod.

ideo, quasi opus sit ut fideiussorum copiam habeat, sed etiam ideo, [quia opus est, ut adversarius] accipiat cautionem de rato ab ipso oblatam. Didicisti enim in fine dig. 40 tit. *de procuratoribus* huius libri, eos, quibus permisum est etiam sine mandato agere, si dominus contrariam voluntatem habere probetur, [quamvis dominum] ratam rem habiturum [caveant, non] posse agere. Haec de his, quae alii domino debent. In his autem, quae negotiorum gestor ipse domino debet, procul dubio

(*Complura desiderantur.*)

16) Heimb. αὐτοῦ,

17) *Fabr.* et *Heimb.*, §'. Sed in *Synopsi* p. 103 est
κεφ. η'. Qui numerus etiam in nostro Codice olim appositus
fuisse videtur.

18) *Fabr.* et *Heimb.* ν' . Sed in *Syn.* p. 101 est *seq.* ϑ' .

19) *Fabr.* et *Heimb.* *ia'*. Consenit Nicaeus in scholio, quod legitur apud *Heimb.* II. p. 729. Sed in Syn. p. 104 est *κεφ.* *i*.

ⁱ⁾ Quatuor priorum linearum verba initialia legi. Haec erant: lin. 1: κατὰ κληρονόμου — lin. 2: κατεβαλεν ἐστιώ

τῇ διουκήσει — lin. 3: κατέχεται — lin. 4: διὰ τῆς λυφάκτουμ.

κέρδος, ἐν τισι δὲ ἡμία γένηται, ἀντελλογίζεται ἀλλήλοις τὸ κέρδος καὶ ἡ ἡμία.

L. 12. [ια'.]²⁰⁾ Οὐλπιαν. Τῷ κληρονόμῳ τοῦ αἰχματοῦ τοῦ λάρνατος καὶ τῆς διαιθεμένου ὑπεξοντού στρατιώτου δίδοται ἡ περὶ τῆς διοικήσεως ἀγωγή· καὶ ὅφετε ὡς ἐπὶ τῶν ζώντων, τὸ χρησίμως διοικηθῆναι τὰ τοῦ τελευτήσαντος, κανὸν ἐναντίον ἔσχεν ἀποτέλεσμα.

L. 13. [ιβ'.]²¹⁾ Παῦλ. Ἐὰν χρεωστούμενος παρὰ σοῦ πεντήκοντα ρομίσματα σοῦ τελευτήσαντος καὶ²²⁾ μήπω ὑπεισελθόντος τοῦ κληρονόμου διοικήσω τὴν κληρονομίαν σον καὶ δαπανήσω ἔτερα δέκα, εἴτα πωλήσω πρᾶγμα ὀρεῖλον πραθῆναι, καὶ λάβω ὥπερ τῆς τούτου τιμῆς ρομίσματα ἔκατὸν, ἐὰν ὄποθεμαι ἀντὰ καὶ χωρὶς ὁμοίων μου ἀπόλωται, εἰ μὲν μὴ ὥπην εὐλογος αἰτίᾳ τοῦ ἀποθεθαι μὲν, οὐ μόνον τὰ πεντήκοντα ρομίσματα ἀπόλλω, ἀλλ᾽ ἐπιειδὴ ἐχρῆν με καταβαλεῖν καὶ ἐμαντῷ καὶ τοῖς δανεισταῖς, καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἐγκινδυνεύω· τὰ δὲ δέκα, ὥπερ ἐδαπάνησα, παρακρατῶ. εἰ δὲ δι' εὐλογον αἰτίᾳ ὄπειθέμηται, καὶ τὰ πεντήκοντα ἀπαιτῶ.

L. 14. [ιγ'.]²³⁾ Οὐλπι. Ὑπεξοντού τίον διοικῶντος ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρὸς ἡ περὶ τοῦ πεκοντίου ἀγωγὴ καὶ ἡ περὶ τῆς δαπάνης τὸ αὐτὸν καὶ ἐπὶ δούλης διοικησάσης.

L. 15. [ιδ'.]²⁴⁾ [Παῦλ.] Ἡ ἀρχὴ τῆς διοικήσεως σκοπεῖται· τυχόν γὰρ διώκησα πράγματα δούλων ἡ ὀνήβον ἡ ὑπεξοντού, καὶ ἐν τῷ διοικεῖν με δὲ μὲν ἡλευθερώδη, δὲ δὲ τηγάνησεν, ὃ δὲ αὐτεξόνιος ἐγένετο· εἰ

τόκω¹⁾ δοθῆ καὶ ἡ ἐπειστηθεῖσα ποιητὴ κομματευομένη μετὰ ἐμπρόθεσμον, ἡ δεδιὼς ὁ νεγοιογέστωσ, μή κομπρομίσου πουηὴ κομματευθῆ, (θέξ γιγ., ὅτι κομπρομίσαριον ἐλέτο δικαστηγ., δὲ τελευτήσας καὶ ἐπειστηθή ποιητὴ εἰ μὴ ποιήσῃ τὰ παρὰ αὐτὸν ἐπικινθησόμενα, καὶ ἀποφράγματον τοῦ κομπρομίσαριον δοῦλων αὐτῶν²⁾ ὁ ρομίσματις τῷδε τῆς³⁾ προθεσμίας ἐντὸς τελευτῆς μήπω ταῦτα παραχρήσενος, καὶ δεδιὼς ὁ νεγοιογέστωσ, μή τῶν χρημάτων ἐμπρόθεσμως μὴ παταβαλομένων κομματευθῆ ἡ τῶν κομπρομίσων ποιητὴ ἀπέθετο τὸ ρομίσματα, τότε καὶ τὰ ρομίσματα καὶ τὰ τὸν κληρονόμου πατεῖται, μηδὲν ὅλως περὶ τῶν ρομίσμάτων πιθανεύειν. τραπεζίκιον δὲ ἐστὶ τὸ δάμειον τὸ διαποντιον ἐπὶ ἐμπορίᾳ παρεχόμενον.

καὶ ν. διοικητοῦ τότες μοι τὸ ρομίσματα⁴⁾ πωλήσας πράγματα τερεδιτάρια ἔλαβον φόρομίσματα, καὶ ἀπέθεψεν ἐν οἰκίᾳ καὶ ἀπώλοντο ἄνευ ποιήσας μον. εἰ μὲν ἀλογός κατοβαλεῖν ἐμαντῷ καὶ τοῖς ἄλλοις δανεισταῖς· τὸ δὲ τι, [αἱ] ραγήλωσα, παραχρατῶ. εἰ δὲ εὐλογως, τυχόν γαρ ἐδεδίειν μή τὸ δημιούριον χωρὶς ποτὲ τῶν ὀργῶν ἡ κομματευθῆ ἡ ποιητὴ ἡ τοῦ τραπεζίκιον⁵⁾ ἡ τοῦ κομπρομίσου, τὰ τοῦ πιθανού τὸν κληρονόμον.

ἐπὶ τῆς δούλης πῶς ἔργοδει ἡ δε πεκοντίο, γινώσκεις βι. δὲ τοῦ πιθ. τι. καὶ διατ. ια'.⁶⁾

ἐπὶ τῆς νεγοιογέσθου γεστόφου δεῖ σκοπῆσαι ἔκαστον πατρὸν ἐξ ἀρχῆς καὶ οἷας [εἰσὶ] καταστάσεως ἡ αἰρεσιώ⁷⁾ τῶν πραγμάτων δεσπόται. τι γάρ; ὅτι ἐν αρχῇ πουπιλος γῆρας ἡ δούλων ἡ ὑπεξοντος ποτὲ τῆς διοικήσεως ἐτεινομένης ἡβῆσε ἡ εἰευθεῖσης ἡ αὐτεξόνιος εγένετο; δοκεῖ⁸⁾ οὖν ὡς εἴηται πρός τιν τῶν προσωπῶν⁹⁾ ποιοτητα καὶ τὴν ἀγωγὴν τυποῦ-

luerum, in quibusdam damnum factum sit, luerum cum damno invicem compensatur.

XI. *Ulpian.* Successori captivi et filiifamilias militis ex testamento negotiorum gestorum actio datur: et ut in vivorum negotiis sufficit, utiliter gesta esse negotia defuncti, licet contrarium effectum habuerint.

XII. *Paul.* Si mihi quinquaginta solidos debuisti, et mortuo te needum adita hereditate hereditatem tuam administravi et decem impendi, deinde etiam rem vendidi, quam vendi necesse erat, et pretii eius nomine centum consequutus sum, si haec depo-suerim eaque sine culpa mea perierint, si quidem non fuerit iusta causa ea deponendi, non solum quinquaginta solidos amitto, sed quia debui et mihi et creditoribus solvere, reliquorum quoque periculum ad me pertinet; decem vero, quae impendi, retineo. Si vero ex iusta causa deposui, quinquaginta quoque peto.

XIII. *Ulpian.* Si filiusfamilias negotia gessit, adversus patrem competit de peculio actio et de in rem verso. Idem et in ancilla, quae negotia gessit.

XIV. *Paul.* Initium administrationis spectatur: veluti si negotia gessi servi vel pupilli vel filiifamilias, et dum gererem liber aut pubes aut sui iuris effectus est: nisi forte ab initio id mihi proposuerim,

24. [Steph. index l. 13]. praestetur etiam poena conventionalis post diem commissa, vel metuerit negotiorum gestor, ne committeretur poena compromissi, (finge enim defunctum compromissarium iudicem elegisse et poenam promisso, nisi faceret, quae ab eo iudicata fuerint, et quum iudex compromissarius iudicasset, ut intra certum tempus centum solidos solveret, mortuum esse priusquam haec praestitisset,) itaque metuerit negotiorum gestor, ne pecunia intra diem non soluta compromissi poena committeretur, centum solidos depositi, tunc tam quinquaginta quam decem ab herede exigit, nec omnino centum illorum periculum sustinet. Traiectitia autem pecunia est, quae negotiationis causa trans mare mutuo datur.

25. *Cyr.* [l. 13]. Eius, qui mihi quinquaginta solidos debebat, rebus hereditariis venditis C solidos accepi, eosque in domo depositi et sine culpa mea deperditi sunt. Si quidem sine causa deposui, C solidorum periculum sustineo: oportebat enim me mihi et reliquis creditoribus solvere: decem autem, quae impendi, retineo. Si vero ex iusta causa, (forte enim metueram, ne fiscus praedia acciperet vel committeretur poena sive traiectitiae pecuniae sive compromissi,) sexaginta ab herede exigo.

26. [Anon. ad l. 14]. Quomodo in ancilla de peculio actio competit, discis lib. IV Cod. tit. 26 const. 11.

27. [Steph. index l. 15]. In negotiorum gestorum actione quodlibet tempus ab initio spectari debet et cuius status sive conditionis domini negotiorum sunt. Quid enim? si initio pupillus vel servus vel filiusfamilias esset, et durante gestione pubes factus sit vel liber vel sui iuris? Oportet igitur secundum personarum quali-

20) *Fabr.* et *Heimb.* ιβ'.

21) *Fabr.* et *Heimb.* ιγ'.

22) *Hoc verbo inc.* fol. 165. 168.

23) *Fabr.* et *Heimb.* ιδ'.

24) *Fabr.* et *Heimb.* ιε'.

1) *Inc.* fol. 165. 168. Quae initio desunt, forte suppleri possunt ex schol. f. II. 323 *Fabr.* (*Heimb.* p. 211.)

2) *Lege αὐτῶν.*

3) *Cod.* τῆς δὲ προσθ.

4) *Legeram: τίτιος χρεωστῶν μ. ν. ρομίσματα.*

5) *Cod.* non habet.

g) *Cod.* τριεπιτέου.

r) *Cod.* α.

s) *In Cod.* videbar mihi legere ἡ αἰρεσις.

t) *Lege δεῖ.*

w) *In Cod.* primo scriptum erat πραγμάτων, sed super scriptum προσωπῶν.

μὴ ἡρα ἐξ ἀρχῆς σκοπὸν ἔσχον, ἐν πρᾶγμα χειρίσαι,
καὶ μετὰ τὸ συμβῆναι τὰ εἰσημένα ἐτέρῳ λογισμῷ
διώκησα ἄλλα²⁵⁾. ἐνταῦθα γάρ πολλῶν ὄντων τῶν
διοικηθέντων πρός τὴν ποιώτητα τῶν προσώπων τν-
ποῖται ἡ ἀγωγή.

ιε'.²⁶⁾ Ιδε. Καὶ ἔνθα γάρ τις διοικεῖ τὰ πρά-
γματα μου, οὐ πολλὰ, ἀλλ᾽ ἐν ἑστὶ τὸ διοικηθὲν, ἐ<sup>L. 16.
D. III. 5.</sup>
μὴ σκοπὸν ἐσχηκὼς ἐν πρᾶγμα διοικῆσαι καὶ ἀναχω-
ρῆσαι μετὰ ταῦτα λογισμῷ ἐτέρῳ διοικήσῃ τὸν τέον.

ιε'.²⁷⁾ Οὐρι. Δοῦλος διοικῶν τυνος πράγματα²⁸⁾

σθαι καὶ τὴν καταδίκην, εἰ μὴ ἡρα δὲ νεγοτιογέστωρ ἐξ ἀρχῆς
ποντίλλου ἡ δούλου ἡ ὑπεξουσίου προθέμενος πράγματα
διοικῆσαι μετὰ ταῦτα ἡβράσαντος τοῦ ποντίλλου ἡ ἐλευθέρου
ἡ αὐτεξουσίου γενομένου τοῦ κυρίου τῶν πράγματα ἡμειψ
τὴν οὐκεῖν διαθεσαι, καὶ ὡς ἐφῆβον λοιπὸν ἡ ἐλευθέρου ἡ
αὐτεξουσίου ἡξατο ἐφερά ταῦτα^{a)} πράγματα διοικέοντα τοῖς
εἰρημένοις προσώποις διοικεῖν. τότε γάρ πολλὰ εἴναι τοιμ-
ζεται νεροτα, καὶ πρὸς τὴν τῶν προσώπων ποιώτητα καὶ ἡ
ἀγωγὴ τυποῖται καὶ ἡ καταδίκη μεριστέατος· οἷον^{b)} ὑπέρ μὲν
τῶν πράγματων τῶν^{c)} ἐνηρθότηται διοικηθέντων ἡτοι τῆς
αὐτῶν διοικησεως ἔχει τὴν νεγοτιοφούμην γεστόδουμ, διὸ ἡς ἀπαιτεῖ
αὐτὸν οὐ τὸ πάντα ἀδιαπάντησην, ἀλλ᾽ εἰς εἰ τὸ μόνον ἐποίησεν
αὐτὸν πλονιστήρον· ὑπέρ δὲ τῶν πράγματων τῶν διοικηθέν-
των ἐν καιρῷ ὑπεξουσίατης ἡ ἐν καιρῷ δουλείας ἡτοι τῆς
αὐτῶν διοικησεως, εἰς ὥστε εἰχεν αὐτὸν^{d)} τὸ πεκούλιον ἡτοι
εἰς ὥστε εὐπορεῖ ὁ μετὰ ταῦτα γενομένος αὐτεξουσίου^{e)} ὑπέρ
δὲ τῶν^{f)} μετὰ [την] ἐφρόντιτα^{g)} ἡ τὴν ἐλευθερίαν ἡ τὴν
αὐτεξουσίατης διοικηθέντων πράγματων ἔχει τὴν νεγοτιοφούμην
γεστόδουμ εἰς ὅλοκληρον. δεῖ γαρ τῇ ἀρχῇ προσέρχενται ἐκατοντής
διοικησεως καὶ σκοπεῖν τὴν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ τῶν προσώ-
πων^{h)} καταστασιν καὶ οὐτα ποιεῖνται τὴν καταδίκην. ὅτι
δὲ ὁ ποντίλλος εἰς εἴτε γέγονε πλονιστήρος μόνον κατέχεται
τῇ νεγοτιοφούμην γεστόδουμ, μαρτυρεῖ πανταχοῦ ἡ τοῦ πάν
γενομένη διάτυξις, βανδομένη τοῦ ποντίλλου καὶ ἐν τῶν πρὸς
αὐτὸν συναλλαγμάτων δίζη τοῦ ἐπιτρόπου γεγενημένην ἐν οἷς
μόνον ἐγένετο πλονιστήρος κατέχεσθαι, μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ
διῆς διγ. ὅπερ ἀνάγν. διὰ τὴν ἐκείνην αναπληρωσιν.

κνρ. ἐπὶ τῆς διοικησεως τὴν ἀρχὴν σκοποῦμεν καὶ ἡ αὐτὴ
ροτία διοικήσις, ἐντὸν ἀγένον ἡ δούλου πράγματα διώκησα ἡ
ὑπεξουσίου, καὶ γέγονεν ἔφρηβος ἡ αὐτεξουσίου ἡ ἐλευθέρος,
εἰ μὴ ἡρα προσιτίλλον δές ἐν πρᾶγμα διοικῆσαι καὶ μετὰ
ταῦτα ἔτεγον διώκησα· τότε γάρ πολλὰ πράγματα εἰσαὶ· μία
ἔστιν ἡ διοικησις καὶ πάντα πράγματα ἔστιν, εἰ μὴ προστή-
θον ὡς ἐν διοικησι, εἴτε καὶ ἔτεγον διώκησα.

τοῦ ἀγων. ἐκάστου γάρ συμαλλάγματος ἡ ἀρχὴ καὶ
αἵτια σκοπεῖται, ὡς βι. ιδ. τί. σ' διγ. ιψ' καὶ βι. ισ' τί. γ'
διγ. α' καὶ βι. ις τί. α' διγ. [η']. ἀναγν. τούτου τοῦ τί. ξα'
καὶ τί. β' τοῦ βι. διγ. γη. θε. γ.'

τοῦ αὐτοῦ. ὃ μὲν γάρ ποντίλλος εἰς ὃ ἐγένετο εὔπορος
ἐνέχεται ἐν τῶν χωρὶς αὐθεντεῖται τοῦ ἐπιτρόπου συναλλαγμά-
των, ὡς διγ. λε., ἐπὶ δὲ τοῦ δούλου καὶ τοῦ ὑπεξουσίου
νιοῦ ἡ δὲ πεκούλιο καὶ τὸ βέρσον, ὡς διγ. ιψ'.^{c)} αὐτὸς δὲ ὁ
ὑπεξουσίους καὶ μετὰ ἐμαγκιπατίονα καὶ μετὰ θάνατον τοῦ
πατρός μεχρις εὐπορίας καταδικάζεται κατα τὴν διώτιξην τοῦ
εἰ τί. τὸν ιδ. βι. ὁ δὲ τέλεος καὶ αὐτεξουσίου εἰς ὥστε χορ-
ήσιας ἀδιαπάνηθη. ἀναγν. τὸ ἐξῆς καὶ β' διγ. καὶ τὸ μδ καὶ
βι. δ'^{d)} τοῦ καθ. τί. ιδ.

ἐν δοῦλος τὰ ἐμὰ πράγματα διοικησας ἐπιμεῖη καὶ μετὰ
τὴν ἐκ[είνην διοικῶν] τὰ ἡμέτερα πράγματα, λέγει δ [οὐλ]-

ut unum negotium gererem, et postea, quam dicta
eveneint, alio animo alia negotia gesserim: hic
enim, quum plura negotia gesta sint, pro qualitate
personarum actio formatur.

XV. *Idem*. Nam et quum quis negotia mea ge-
rit, non multa negotia sunt, sed unum, nisi, quum
sibi proposuerit, ut unum negotium gereret et ita
discederet, postea alio animo novum negotium gesserit.<sup>L. 16.
D. III. 5.</sup>

XVI. *Ulpi*. Servus, qui alicuius negotia gerit<sup>L. 17.
D. eod.</sup>

tatem actionem formare et condemnationem, nisi ne-
gotiorum gestor ab initio sibi proposuerit pupilli vel
servi vel filiifamilias negotia gerere, postea autem,
quum pupillus ad pubertatem venisset vel dominus ne-
gotiorum factus esset liber vel sui iuris, mutaverit con-
silium, et iam alia quaedam negotia ad personas illas
pertinentia tamquam puberis vel liberi vel emancipati
gerere coepit. Tunc enim multa negotia esse viden-
tūr, et secundum qualitatem personarum et actio for-
matur et condemnation moderatur; verbi gratia ob ne-
gotia ante pubertatem gesta sive administrationem
eorum negotiorum gestorum actionem habet, qua ab eo
non solidum, quod impendit, sed tantum id, in quan-
tum eum locupletiorem fecit, consequitur: ob negotia
durante potestate vel servitute gesta sive administra-
tionem eorum, in quantum peculio eius continebatur
vel in quantum emancipatus locupletior est: denique
ob negotia post pubertatem vel manumissionem vel
emancipationem gesta negotiorum gestorum actionem
in solidum habet. Nam initium cuiusque administra-
tionis attendendum, et quis eo tempore status perso-
narum fuerit spectandum est, et sic condemnatio fa-
cienda. Caeterum pupillum negotiorum gestorum actione
in id tantum teneri, in quantum locupletior factus est,
omnino testatur Pii constitutio, quae pupillum etiam
ex contractibus sine tutorie celebratis duntaxat quate-
nus locupletior factus est teneri vult, et testatur etiam
dig. 36 [37 pr.], quod legas propter ampliationem quam
continet.

28. *Cy. r. [l. 15. 16]*. In negotiorum gestione initium
spectamus, eademque administratio esse videtur, si im-
puberis vel servi negotia gessero vel filiifamilias, isque
pubes vel sui iuris vel liber factus sit, nisi forte quasi
unum negotium gestorum accessi et postea aliud gessi:
tunc enim plures administrationes sunt. Una adminis-
tratio est, licet plura negotia sint, nisi accessero tam-
quam unum gesturus et postea etiam aliud gessero.

29. *Anon. [ad l. 15]*. Nam cuiuslibet contractus
initium et causa spectatur, ut lib. XIV tit. 6 dig. 12 et
lib. XVI tit. 3 dig. 1 [§. 30] et lib. XVII tit. 1 dig. 8 [pr.].
Lege etiam dig. 61 eius tituli et tit. 2 eius libri dig. 58
them. 3 [§. 2].

30. *Eiusdem [ad l. 15]*. Pupillus enim ex con-
tractibus sine tutoris auctoritate initis in quantum lo-
cupletior factus est tenetur, ut dig. 36 [37 pr.], in servo
autem et filiofamilias de peculio et de in rem verso
actio competit, ut dig. 13 [14]. Ipse vero filiusfamilias
etiam post emancipationem et post mortem patris in
quantum facere potest condemnatur secundum distinctio-
nem tit 5 lib. XIV. Pubes autem et sui iuris constitu-
tus, quatenus utiliter impensum est. Lege dig. sequens
et dig. 2 et dig. 44 [45 pr.] et lib. IV Cod. tit. 14.

31. *[Steph. index l. 17. 18]*. Si servus res meas ad-
ministraverit atque etiam post manumissionem res meas

25) Cod. ἀλλ' ἐνταῦθα.

26) *Fabr.* et *Heimb.* ις'.

v) Literarum ductus minus certi sunt. Legebam: ἐπερα
τι τα.

w) Sequentia habet *Fabr.* II. 323 schol. g et *Heimb.*
p. 212. Inde nonnulla in nostro emendavi.

x) Cod. τῶν τῶν ἐν.

y) Cod. αὐτόν. Forte: αὐτιῶν.

27) *Fabr.* et *Heimb.* ις'.

28) Expl. fol. 165. 168. Inc. fol. 116. 119.

z) Cod. τήν.

a) Cod. ἀγηβότητα.

b) Cod. πραγμάτων.

c) Cod. ι'. Sed legendum ιγ', licet nobis sit dig. 14.

d) Numerus dubius est.

καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐπιμείνας τῇ διοικήσει, οὔτε τῇ περὶ ἑτολῆς ἀγωγῇ οὔτε τῇ περὶ διοικήσεως ἐνέχεται εἰς ἄπερ ἐν καιρῷ δουλείας διώκησεν, εἰ μὴ ὅρα οὕτως ἔκατέρᾳ διοικησις ἥνται, ὡς μὴ δύναθαι τὸν λογισμόν αὐτῶν χωρίζεσθαι.

L. 18. *i.e.*²⁹⁾ PAUL. Εἰ δὲ καὶ μετὰ ἐλευθερίαν διοικῶν D. III. 5. καὶ δυνάμενος ἔαντὸν ἀπαιτῆσαι³⁰⁾ ἐκ τοῦ πεκονδίου τὰ ἐν δουλείᾳ παρ' αὐτοῦ λοιπασθέντα παρημέλησεν, ἐνέχεται, κανὸν μὴ ἦν ἢ διοικησις ἥνωμένη.

πιστός, οὐκ ἀναγκάζεσθαι αὐτὸν λόγους τῆς ἐν καιρῷ [δουλείᾳ] παρασέν διοικήσεως^{ε)} τὴν διοικήσει, ἣν ἐπεδιώκειον οἵτινες εἴτε δουλεία, οὐκ ἀναγκάζεται μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἀποδίδοσθαι. [Ἄστοις οὐκ]¹⁾ οὐ δίδωσι λόγους μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς γενομένης ἐν καιρῷ δουλείας διοικήσεως^{δ)} ὁ ἐλευθερωθεὶς, ἐν ὧ μὴ κονέξα καὶ ἥρωμένη ἦν ἢ διοικησεῖ γάρ κονέξα ἦν, ὡς μὴ δύνασθαι τὸν λόγον τῆς ἐν καιρῷ ἐλευθερίας χωρίζεσθαι διοικήσεως, καὶ ἴδικῶς μὲν τοῦτο, ἴδικῶς δὲ ἐπειδὸν ἀποδίδοσθαι, ἀλλὰ κονέξα ἦν, ὡς εἴπον, ἢ διοικησις (τυχὸν^{ε)}, γάρ ἀποδόμησεν οἰκιαν, ἡς ἐν καιρῷ δουλείᾳ^{γ)} ἀρξάμενος ταῦτη μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐπεργασώντα, εἰ τοῖνυν κονέξα ὅτι διοικεῖται καὶ ἥρωθη μὲν ἐν καιρῷ δουλείας ἐπεργαθῇ δὲ ἐν καιρῷ ἐλευθερίας, λέγει οὐκπιανός, ἐνάγεσθαι αὐτὸν καὶ ὑπερ τῆς ἐν δουλείᾳ διοικήσεως ἢ τῇ μαρδάτῃ ἢ τῇ γενοτόσου γενοτόσου^{ε)} καὶ μαρδάτη μὲν, ὅτε αὐτῷ ἐνετέλατο διοικησις, γενοτόσου δὲ γενοτόσου, ὅτε καὶ μὴ κατὰ μαρδάτον ἀλλὰ διανέσει τὸν δεσπότον δικῆσε. καὶ σῆδοι εξ ἀρχῆς ἀχρηστον μαρδάτον δια τῆς κονέξας ἰσχυροποιεῖται διοικήσεως, καὶ ὅτι ἡ μὴ ἀρμόσασα ἐπὶ τοις^{κ)} ἐν καιρῷ δουλείας διοικησεῖται γενοτόσου γενοτόσου δια τῆς κονέξας διοικησεως δίδοται ταῦτα μὲν οὖν, εἰ κονέξα ἦν ἢ διοικησις. εἰ γάρ μὴ κονέξα ἦν ἢ διοικησις, οὐκ ἀναγκάζεται τῆς ἐν καιρῷ δουλείᾳ λέγους παρασέν διοικήσεως, οὐδὲ καταφέρεται εἰς τὸ τῆς γενοτόσου γενοτόσου οὐδὲ εἰς τὸ τῆς μαρδάτη δικαστίου ἢ ἐν καιρῷ δουλείας γενομένη δικαίη ἢ διοικησις. ὥστε ἀμέλει φρονῶν, ἐάν τις ἐν καιρῷ δουλείας φύλον ἔδιαρος ἀντρόδενος ὄνομα, τοιτοῦ δὲ καταπεύστος μετὰ ταῦτα ἡλευθερῶν¹⁾, μήτε γειθανού μήτε προβαίνειν λοιπὸν ἐπὶ αὐτὸν^{μ)} γίνεσθαι κονέξαν διοικησιν εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν γενενημένα, καὶ μηδὲν ἐξ . . . τὸ πρόσωπον παραγματα καταφεύσεται^{ν)}, εἰς τὸ τῆς γενοτόσου γενοτόσου δικαστίου, εἰς τὸ επισιδή τῆς ἐν τῷ προλαβόντα κράνῳ τοτέστη τῆς ἐν καιρῷ δουλείας διοικήσεως οὐδὲν ἔτερον εἰς τὸ γενοτόσου γενοτόσου καταφέρεσθαι^{ο)}, εἰ μὴ ἐκεῖνο καὶ μόνον, οὐ ἐτοῦ οὐ δύναται οὐκεπέδοθαι τε καὶ διευλυτοῦθαι τὰ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν διοικηθέντα λόγων, τοτέστιν εἰ μὴν^{ν)} κονέξα ἦν διοικησις. ταῦτα μὲν οὖν ὁ οὐκπιανός, ὃ δὲ πρόσκοντος καὶ πήγανος φων, οὐτὶ ἐάν ὅλως ὁ οἰκέτης ἐπιμείνῃ καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τῇ διοικησεῖ μητρήτης. τοῦτο δέ φρονι πρόσκοντος τε καὶ πήγανος, ἐν ὧ εἰσέ τι ἐν πεκονδίῳ διεκτέτης ὁ γενόμενος ἐλεύθερος, οὐντος πεκονδίου τῇ παρακαταβέσθαι φυλάττεσθαι ἡδύνατο τὸ ἐποφληθὲν παρ' αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καρύω τῆς ἐν καιρῷ δουλείας διοικήσεως τοτέστην πέρος κατέχων ἡδύνατο περιποιεῖν τῷ κυριῷ τῶν πραγμάτων τὸ ἀζήμιον.

τοῦ ἀνων. . . ωτ . . . διὰ τὸ εἰρημένον βι. i. τι. . . διγ. νη.

29) *Fabr. et Heimb. ιη̄.*

e) Forte: *αγοῖ.*

f) In Cod: .. ενσεν legere mihi videbar.

g) Vide schol. i. II. 323 *Fabr. apud Heimb. 212.*

h) Expl. fol. 165. 168. Inc. fol. 116. 119.

i) Cod. ει.

k) Cod. τούς.

et post manumissionem in administratione perseveravit, neque mandati neque negotiorum gestorum actione tenetur eorum nomine, quae tempore servitatis gessit, nisi forte utraque administratio ita conexa sit, ut eius rationes separari non possint.

XVII. *Paul.* Sed et si post manumissionem negotia gerens, quum a semet ipso exigere ex peculio posset ea, quae in servitute reliquatus est, id neglexerit, tenetur, etiam si non connexa administratio fuerit.

administrare perseveraverit, Ulpianus dicit, eum non cogi administrationis tempore servitatis gestae rationes reddere: hanc administrationem, ait, quam adhuc in servitute constitutus perfect, post manumissionem non cogitur reddere. Itaque qui manumissus est, post manumissionem non reddit rationes administrationis tempore servitatis gestae, nisi connexa et coniuncta sit administratio. Nam si connexa sit, ut non possit ratio eius, quod tempore servitatis gessit, separari ab eo, quod tempore libertatis gessit, et seorsum hoc seorsum illud reddi, sed ut dixi coniuncta fuerit administratio, (forte enim domum extruxit, eamque tempore servitatis inchoavit et post manumissionem perfecit,) si igitur connexa est administratio, et inchoata est tempore servitatis, perfecta autem tempore libertatis, dicit Ulpianus, conveniri eum ob res in servitute gestas vel mandati vel negotiorum gestorum actione: mandati quidem, si ei mandaverit ut gereret, negotiorum autem gestorum, si non ex mandato sed contemplatione domini gesserit. Et nota, mandatum initio inutile convalescere ob connexam administrationem, et negotiorum gestorum actionem, quae de rebus tempore servitatis gestis non competet, ob connexam administrationem dari. Haec quidem, si administratio connexa erat. Nam si administratio connexa non erat, non cogitur rationes reddere negotiorum tempore servitatis gestorum, nec administratio vel sumtus tempore servitatis facti in negotiorum gestorum vel mandati iudicium deducuntur. Denique ait, si quis tempore servitatis aream emerit et in ea insulam aedificaverit, et postquam ea corruisset, manumissus sit, non intelligi nec esse conexam administrationem cum iis, quae post manumissionem facta sunt, nec ullum ex antecedentibus factis in negotiorum gestorum iudicium venit; quia ex superioris temporis administratione, hoc est quae tempore servitatis facta est, nihil aliud in negotiorum gestorum iudicium deducitur, nisi id solum, sine quo ratio negotiorum post manumissionem gestorum spectari et expediti non potest, hoc est id, in quo administratio connexa erat. Haec Ulpianus. Proculus autem et Pegasus dicunt, si servus post manumissionem in administratione perseveraverit, utique eum bonam fidem in administratione praestare debere. Ideo quantum exigere potuisse, si quis alius negotia gessisset, tantum negotiorum gestorum actione praestabit, qui post manumissionem in administratione perseverans a semet ipso non exigit. Hoc autem dicunt Proculus et Pegasus, si servus, qui manumissus est, in peculio quid habuit, cuius peculii retentione servari potuit, quod domino debebat ob negotia in servitute administrata, hoc est quo retento dominum negotiorum indemnem servare potuit.

32. *Anon. [ad l. ?].* propter id quod dicitur lib. X tit... dig. 58 (?).

30) *Heimb. addit: καὶ παρακατῆσαι.*

i) Videtur aliquid deesse, veluti: καὶ τὸ ἔδαφος ξεμποτωσε.

m) Lege: αὐτοῦ scil. τοῦ οἰκου vel τοῦ ἔδαφους.

n) Malum: καταφέρεσθαι.

o) Adde δύναται, nisi malis legere: καταφέρεται.

p) Emendaverim: εἰς ὅ.